Samozřejmostí slavnostních ohňů se už stala odpolední hudební přehlídka Trapsavytí. Na semináři psavců s porotci zářil Jirka Moravský Brabec, jehož kritický vtipný, ale přitom laskavý rozbor chyb i úspěchů dosud nebyl překonán. Zlatý Trapsavec se dostal do rukou Akély za povídku, která je doslova mrazivou sociologickou sondou o setkání dvou přístupů.
Příjemné čtení **CHLAPÁCI** „No - to je pěkný!“ odtušila paní s lýkovým košem na klíně.
Mladík v khaki bundě se probral z dřímoty.
Plechová obluda zachrčela, zavibrovala jako v zimnici a ztichla definitivně. Pasažéři si zvolna vyměňovali názory.
Mladík seškrábal nehtem námrazu z okna a podíval se ven. Stáli jen pár desítek metrů za nejvyšším bodem silnice. Ta se sotva protažené ztrácela v závějích nafoukaných z plání. Hřeben mizel na obou stranách v mracích sypkého, prachového sněhu. Několik kroků pod stojícím autobusem začínal přikrčený, ale o to hustší les. Kolem dokola všude hory.
Zasyčely pneumatické dveře a řidič vyběhl do arktické krajiny. „My tu snad zůstaneme trčet do jara,“ nadhodila opět paní s lýkovým košíkem a sama se také vtipu zasmála.
Mladík se pořádně probudil.
„No to by byl fór,“ zabručel. Začal domýšlet. Sklo bylo ledové a zima zahájila nenápadný, centimetrový postup do nitra vozu. Od ramen po pás jím proběhla slabá, zimničná vlna, jak si představil mrazničku, v kterou se dopravní prostředek do půl hodiny promění. Pak mu začínaly docházet i ostatní souvislosti. Zahleděl se znovu na zasněžený hřeben. Jediná silnice přes masiv hor. A tenhle, dnes poslední spoj. Další pojede ráno v sedm. Žádné auto se určitě neobjeví, kdo by jezdil teď na noc na druhou stranu do hotelu. Vzpomněl si na starého Lopatu, na to, jak bude prskat, že nepřijel střídat. Přece nenechá kotelnu vychladnout? Bude muset sloužit přes noc. Ostatně jedná se o blaho personálu. Lázeňských hostí je v zimě málo a skoro všichni sedí tady. Do hotelu nebo do městečka je odtud daleko. Pět šest hodin ostré chůze v takovém mrazu. Oni nejsou na takovou chůzi v závějích oblečení a obutí? Společenské šaty do divadla, kabáty, slabé rukavičky a střevíčky s podpatkem.
„Jsme v háji, panstvo,“ konstatoval řidič a vyklepával z kapuce sněhovou krupici. „Tohle tady dohromady nedám.“
Mladík vstal a prodíral se dopředu k řidiči.
„Máte zápalky?“ zeptal se. Řidič beze slova sáhl do kapsy. Mladík vyběhl ven dříve, než si někdo domyslel, co chce dělat. Věděl, že jim dříve nebo později nic jiného nezbude. Dveře se sykotem sklaply. Zachumlal se do límce, popoběhl po okraji silnice k lesu a brodil se vysokým sněhem.
Našel místo s nejmenší vrstvou. Teplo nastřádané pod bundou z celtoviny rychle prchalo. Mráz štípal velmi ostře do tváří a do chřípí. Musel se nadechovat velmi pomalu, aby nespálil sliznice. Dal se do práce, dokud disponoval ohebnými prsty a dokud zcela neuvadlo denní světlo na bílém sněhu.
Vyhazoval sníh. Snažil se dostat na zem, na pevnou, podkladovou vrstvu. Ve sněhu by se oheň propadl. Pak rozšiřoval vyházený kruh, snažil se o co nejkolmější stěny, aby tající voda nestékala do uhlíků. Pospíchal se sháněním dřeva. Předháněl se se soumrakem. Neměl rukavice. Vyznal se v téhle práci a věděl, že oheň v počátečním stadiu vyžaduje velmi jemnou manipulaci. Mlátil klacíky o sebe, aby z nich setřásl sníh. Dřevo bylo těžké, plné zmrzlé vody už od podzimních dešťů. V ohni by pustilo vlhkost. Hledal jemné chrastí pod větvemi a zajásal, když narazil na starou břízu. Připravil si nejnutnější zásobu na rozdělání. Do bot mu napadal sníh, ale nedbal toho. Pak se usuší. Vytáhl nůž, štípal nalámaná polena a strouhal hobliny z jejich středů. Vršil je na kůru, na podlážku z klacíků. Pak opatrně škrtl dvěma zápalkami naráz.

Ani hoblinám se nechtělo hořet. Posléze chytla jedna velká, tenká, usušená plamenem zápalek. Zatajil dech. Rychle přes ni položil druhou a přistrkoval další. Získal hromádku hořící uvnitř malým plamenem, sušícím další. Věděl, že mráz mu druhý pokus nedovolí. Odvážil se přiložit jemné, vlhčí chrastí. Vyvalil se kouř. Chrastí hořelo, ale se sykotem. Oheň musel uvolňovat energii na sušení. Ale rostl. Mladík jej piplal z polínek hoblin jako dítě. Jakmile se mohl spolehnout, že plamen nepotřebuje stálou pozornost, odběhl. Brodil se lesem, závějemi a shromažďoval silnější haluze. Lámal je, obkládal jimi ohniště, půlil, čtvrtil, sušil a stavěl do křehkého šestiúhelníku kolem ohniště.
Šero houstlo. Oheň syčel, ale už získal základ, životaschopnost. Jeho plameny stály rovně, přímo, jako ostré plameny acetylénových hořáků. Mladík myslel na to, kolik dřeva bude třeba k ohřátí mnoha lidí. Upravoval okolí ohniště, předsoušel sedátka a skládal na hromadu nové, silné kmeny.
Nahoře na silnici zasyčely otevírající se dveře. První přicházeli. Planoucí hranice, nyní přes metr vysoká, jim dodala odvahu. Ze všech nejdříve se k němu přebrodila rozložitá postava montéra, kterému ostatní říkali chlapák Franta. Šofér jej následoval.
„Áááááááááááá!“ natáhli ruce nad plameny a přidřepli. „Jó, to je vono. Člověče, to byl nápad.“ Řidič beze slova vytáhl z nanošené hromady tlusté poleno a sedl si na něj.
„Co ostatní?“ zeptal se celkem zbytečně mladík. Mohl si představit, že se dohadují. Celý autobus praská, smršťuje se a oni se dohadují.
Chlapák Franta reprezentoval v té zimní, sezónní sešlosti typ manuálního pracovníka, jenž se vyzná a jezdí proto v mercedesu.
Mladík opatrně přiložil několik prosušených polínek z připraveného šestihranu.
„Počkej - to přilož pořádně, ať to fajruje,“ vyskočil chlapák Franta okamžitě. Vytahoval z hromady největší kusy a vršil je bez jakéhokoliv plánu či systému na oheň.
„Dřevem nešetři, mladej, je tu kolem fůra?“
Mladíka se bolestně dotkla neomalenost, s jakou hromotlucky zbořil jeho rafinovanou stavbu, aniž ji stihl pochopit, aniž si všiml nějakého systému a záměru. Chlapák Franta se tvářil, že zvládá všechno na světě, krom nějakých intelektuálních, nepraktických serepetiček.
Zesílil vítr. V jeho náporu uslyšeli další hlasy a ženské vyjeknutí. Mladík dále rozšiřoval kruh vyházeného sněhu a vytvářel tak závětří.
Nepřišli ještě všichni najednou. Trousili se po skupinkách, klopýtali závějemi, nadávali, pohoršovali se, ale u ohně roztávali a vracel se jim humor. „Nó, vy si tu žijete? Podívej se, jaký tu mají teplíčko?“
„Tak to vidíš, mámo, na čundru jsme spolu ještě nebyli?“
„Tady! Ke mně, Jarmilko, už vám nahřívám špalíček pod zadeček?“
Muži se proměňovali v organizátory, sebevědomé zachránce, stávali se výdřevou civilizace před zlověstně zataženým nebem a oporou nahlodané elegance. Plameny vystřelovaly vzhůru a všichni rychle couvali před žárem. „Cos to vyved, Franto? On nás tu upeče?“
„He, he, takhle se vážení dělá pořádnej fajrák,“ vystavil se Franta teplu lichotek. Mladíka zachvátil prudký pocit křivdy. Nikdo z nich si nedokázal v nejmenším představit, kolik práce obnáší ten základní vklad. Každý se chlubí zajícem v pytli. Jejich chlapácké, ztopořené sebevědomí nedokáže ocenit ty tisíce pokusů a zkušeností, tu pěstovanou profesionalitu a těžce nabytý cit pro věc, to umění?
Plameny pohasly, ochably a všichni přilézali za teplem. Neukázněně pobíhali, rozdupávali sníh a přenášeli ho nevědomky celá kila blíže k teplu, kde tál. Mladík sledoval se zadostiučiněním, jak dosud nenápadné, sotva slyšitelné syčení mění krajní, žhavé uhlíky v černý, chladný popel.

Postával za hradbou těl namačkaných na sebe a cítil, jako ho mokré, mrznoucí džíny studí. Začínaly ho zábst nohy. Plameny snížily výšku na sotva několik centimetrů. Nad dosud žhavým podložím čněla očouzená, ale nehořící propletenina silných klacků - následek neuváženého, překotného přikládání.
„Přiložte někdo!“ žadonila Jarmilka. Pečoval o ni starší, poloplešatý náměstek.
„No jó - přiložte někdo,“ přisadil si. Chlapáci vyskočili. „Sakra,“ zaklel Franta. „Bodejť to bude hořet, když je to tak mokrý.“
Mladík se chytal za hlavu. Oni vůbec nic nepochopili. Naprosto ničemu nerozumějí. Přikládají dál, vrší slabé větve na sebe, aniž by vyplnili vzduchovou bublinu nad podložím. Plameny nemají styk s potravou. Na potvrzení jeho úvah usoudil řidič, že je dřevo příliš silné a úplně navrch posadil chumáč jemného chrastí. Do kruhu vtrhlo šero a zima.
Mladík nevydržel a protlačil se k ohni přes protesty Jarmilky, která si myslela, že ji chce zastínit, aby se sám ohřál. Nedbal na ni. Lámal drobnější klacíky a vycpával jimi vnitřek hromady. Oheň měl hlad. Dráždila ho blízkost potravy. Okamžitě reagoval a vyběhl vzhůru drobnými plamínky. Mladíka zaplavila vlna vzrušení. Tady to máte, organizátoři. Teď je jasně a neoddiskutovatelně vidět, čí je oheň zásluha, kdo vám zařídil pohodlíčko místo mnohahodinového pochodu a mrznutí. Chtěl ještě upravit vršek, vrátit spalování systém?
„Nech to, vždyť už to chytlo, teď do toho nehrab!“ okřikl ho řidič.
„Když nesrovnáme dutiny, uhasne oheň znovu,“ osvětloval všem. „Větve samy neslehnou, dřevo musí mít styk s podkladem?“
„Jen nebuď zbytečně chytrej a nech to bejt, když to hoří!“ okřikli ho znovu. Couvl. Zato jiný lázeňský host vyskočil a demonstroval nezbytnost dalšího přikládání. Nenamáhal se ani oklepat zmrzlý sníh. Paní s košíčkem vybalila z umaštěného papíru salám a nabídla komusi půlku. Gentleman pochopil, co se od něho žádá, a sháněl opékací klacek. Nálada stoupla.
„Čekají na nás s večeří. Salátek, řízečky.“
„Počkají i se snídaní. A nedělejte chutě.“
„Nefňukat! To patří k léčení. Za to budeme připlácet.“
„Do rána budeme zapáchat jako cikáni.“
Mladík neměl k jídlu nic. Postával ve stínu jejich optimismu a zlomyslně sledoval, jak oheň opět začíná slábnout. Říkal si, že teď je vytrestá, chlapáky, teď je nechá padnout. Budou nakonec muset uznat, budou?
„Do… Už zase nehoří!“ zaklel Franta.
„Shořely moje výplně,“ komentoval mladík.
„Protože je všechno mokrý, nacucaný jako houba.“
„Já rozdělal oheň z mokrýho.“
„Tak se tu nebudeme hádat,“ zaječela jedna z pacientek. „Snad s tím něco uděláme, ne?“
„No jo!“ vyskočil řidič. „Vždyť tam mám rezervní šťávu, ne?“ odběhl. Vrátil se s přídavným kanystrem. Odlil benzín do sklenice a chrstl obsah sklenky na čoudící hromadu.
„Pozor!“ Vzhůru vyrazil plamenný výbuch a snop jisker. Změnil se v mastný, černý dým.
„Nó, to je přece,“ ťukl se do čela.
Mladíkovi bylo jasné, že oheň takovou nepoctivou hru nepřijme. Oheň měl svá pevná pravidla a trval na nich. A oni potřebovali oheň, ne on je. Musí. Musí nakonec na ta pravidla přistoupit. Musí, jinak? Během minuty nafta vyhořela a oheň znovu zpasivněl.
„To je strašná zima. My máme neschopný chlapy,“ bědovala mladá žena v kožíšku. Samozvaní organizátoři se začali plést jeden druhému pod nohy. Řidič to znovu zkoušel s naftou. Marně. Někdo jiný se pokoušel velká polena nadzdvihnout a podložit, prý aby měl oheň vzduch.

Hromada už jen zatvrzele čoudila. Poklekli ve svých svátečních šatech a vášnivě, bez citu, vyfoukávali jeden druhému do obličeje zbytky žhavíků. Vítr porcoval kouř všem bez rozdílu do tváří i do plic.
Mladík dospěl k rozhodnutí, dovést věc do konce. Ať se tedy ukáže jasně. Vkročil do závěje a brodil se dál po okraji lesa. Těžké mraky zakrývaly měsíc, vítr vířil částečky zmrzlé vody ve vzdušných sloupcích. Mladík vyhrabal potmě další jámu dolů, až na zmrzlou zem. Rozšířil prostor, nastřádal dřevo. Dlouho si dýchal na prsty. Vypiplal a vychoval k samostatnosti nový ohýnek. Nechtěl tam těm z hotelu poskytnout žádnou záminku, proto si ani nevypůjčil uhlíky. Začínal znovu. Našel mnoho polomů. Ruce mu o poznání znešikovněly. Pomohl si smolou. Natahal hromadu dřeva a okolí ohniště vystlal vrstvou chvojí. Žár sílil. Mladík se spokojeně rozvalil, zul se a sušil ponožky i boty. Oheň přijal vděčně zkušeného spoluhráče, znalého pravidel téhle hry. Svítil vesele do tmy na posměch těm druhým. Bylo slyšet hádky ženských. Poukazovaly na jeho zjevný úspěch.
Teď bylo jasné, že kdo nebude ješitný a přijde, bude muset uznat, že na rozdíl od nich mladík umí.
„Sakra," zaklel Franta, když vyskočil z poslední závěje a schoulil se k jeho ohni. „No ty si tu žiješ, člověče? Ale máš recht. Vybodnout se na ta zmatkaře a soukromničit. To víš - páprdové z kanceláří, co bys od nich čekal, umí jen poroučet…," pokračoval a pohodlně se rozvalil. Půl minuty po něm přišel řidič.
„Šťávu jsem jim tam nechal, tady ji koukám nebudeme potřebovat." Usmívali se bezelstně a vše byla pro ně naprostá samozřejmost.
„Hele, já trošku přiložím," vyskočil Franta.
„Přiložím sám," zarazil ho mladík. „Má to svůj systém. Kdybys ho zbořil, zhaslo by to?"
„Prosím tě!" naježil se Franta. „Ty toho naděláš! Myslíš, že jsem nikdy nedělal oheň, nebo co? Nech to na mně a uvidíš, jak bude fajrovat," sáhl pro velká, neodvětvená polena.
Mladík se cítil chvíli ohromen. Copak jsou si tak jistí tím, že ho mohou zneužívat donekonečna? Copak nemohou přiznat, že sami bez něho zmrznou? Vážně o tom nepřemýšlejí?
„Ten oheň jsem udělal pro sebe," řekl tiše, ale odhodlaně. „Tak mi ho, prosím tě, nenič. Pro vás jsem udělal jeden, ten jste si zničili. Proč nejdeš s tím svým přikládáním tam?"
„Hele, hele," vstal řidič. „Copak si tady vyskakuješ, mladej?! Ty bys nás chtěl vyhazovat? Kdopak ti půjčil sirky, co? Bez nás bys byl namydlenej? Tak se usaď a buď hodnej?"
Franta začal bez váhání bořit jeho stavbu mohutnými kusy. Vzdal to. Obul se a sáhl po bundě. Posmívali se mu. Do poslední chvíle se posmívali, do poslední chvíle byli chlapáci.
„Neuvěřitelné," opakoval si cestou k silnici. Zaslechl ječící Jarmilku, která se na cestě k dočasnému teplu propadala do závějí. Za ní se potáceli další. Utáhl si vysoké, pevné boty a nasadil ostré tempo po tvrdé asfaltce. **Zlatý Trapsavec 2001**
Jan Akéla Drnek